

Horatio Nelson op den leeftijd van 22 jaar

NELSON BIJ TRAFALGAR

21 OCTOBER 1805

Noem den naam van Nelson, en door het brein van den niet tot het Britsche wereld-imperium behoorenden mensch, met iets meer dan lagere-school-kennis, schieten drie herinneringen: aan den Nijl, aan Trafalgar, en aan een vrouwenportret.

Zooals er voor den doorsnee-Nederlander maar één zeeheld is, namelijk Michiel Adriaanszoon De Ruijter, zoo is er voor de Engelschen maar één Nelson.

De zee trekt sommigen met magische kracht, maar 't was toch niet het verlangen naar de eindelooze ruimten van wolken en water, waardoor de kleine, teere Horatio Nelson werd gedreven, een plaats bij de marine te zoeken. Als vijfde zoon uit het kinderrijke gezin van een armen dorpsdominee, wogen de financiële zorgen van zijn vader ook hem zóó zwaar, dat hij als jongen van twaalf jaar om de gunst vroeg; mee te mogen varen met zijn oom, den scheepskapitein, die beloofd had, voor de toekomst van een der neefjes te zullen zorgen.

„Wat heeft die kleine Horatio gedaan, dat ze zo'n zwak kind naar zee sturen? Enfin, laat hem komen; als een kogel zijn hoofd afslaat, is hij ten minste bezorgd,” riep oom. Een weinig bemoedigend begin van een loopbaan, zóó schitterend als ter zee misschien nooit is gezien.

Tusschen dien onverschilligen uitroep van Nelsons oom en 21 October 1805, waaraan de plaat herinnert, liggen vijf en dertig jaren: op één dag na heel de levensperiode, die Nelson tot Nelson heeft gemaakt. Bij het beleg van Calvi heeft hij zijn rechteroog verloren; zijn rechterarm werd bij Santa Cruz getroffen en moest, nu zes jaar geleden, boven den elleboog worden geamputeerd. 't Is geen modegril, dat hij zijn haar met een lok over 't voorhoofd draagt: zoo maskeert hij het litteken van

de ernstige hoofdwond, die hij een jaar later tijdens zijn groote overwinning bij Aboukir opliep, waar hij zijn titel Baron Nelson van den Nijl bijna met zijn leven betaalde.

Nu vijf weken geleden, is de admiraal uit Engeland weggezeild en heeft een maand lang in de Middellandsche Zee de wacht gehouden, loerend op de Fransche vloot, met het vaste voornemen, haar te vernietigen. Die weken heeft hij gebruikt, om de onder-bevelhebbers in te lichten over zijn plan voor den aanval. Enthousiast hebben zij hem aangehoord, toen hij hun zijn bepaalde methode verklaarde; en nu bij het aanbreken van den dag geseind werd, dat de vijandelijke vloot de haven van Cadiz verlaten had, en in 't zicht kwam, zijn de kapiteins opnieuw naar het vlaggeschip ontboden, om daar in den krijgsraad op het laatste oogenblik die orders in ontvangst te nemen, waarvoor meer woorden en preciezer verklaring noodig waren dan het signaalboek geven kon.

Het is tusschen achten en negenen in den morgen, wanneer de fregat-commandanten in de hut van het admiraalsschip, de Victory, samen zijn. Daar zit kapitein Hardy, Nelsons vertrouwde vriend sedert jaren; en kapitein Collingwood en Blackwood: ieder op zichzelf een dapper en hoogst verdienstelijk man, maar nu alleen in herinnering bij een verren nakomeling en bij wie speciaal-studie maakte over de Britsche zeemacht in de achttiende eeuw.

Na den krijgsraad heeft de admiraal met de commandanten het vlaggeschip geïnspecteerd en de bemanning gewaarschuwd, geen enkel schot te lossen wanneer zij niet zeker waren van hun doel. De officieren van hun kant hebben den admiraal gewaarschuwd voor de schittering van zijn vele decoraties, die een al te duidelijk doel verschafte aan de vele scherpschutters op de Fransche vloot. Maar nog eer een maatregel kon getroffen worden, vloog het eerste schot over de Victory en voer ieder naar zijn eigen schip terug.

Nelson ging weer naar zijn hut, beneden. Hij nam zijn dagboek, dat Hardy op de thuisreis mee zou nemen naar Engeland, om daar als een relik te worden bewaard; en liggend op zijn knieën schreef hij met zijn linkerhand, onder den datum van Maandag 21 October 1805:

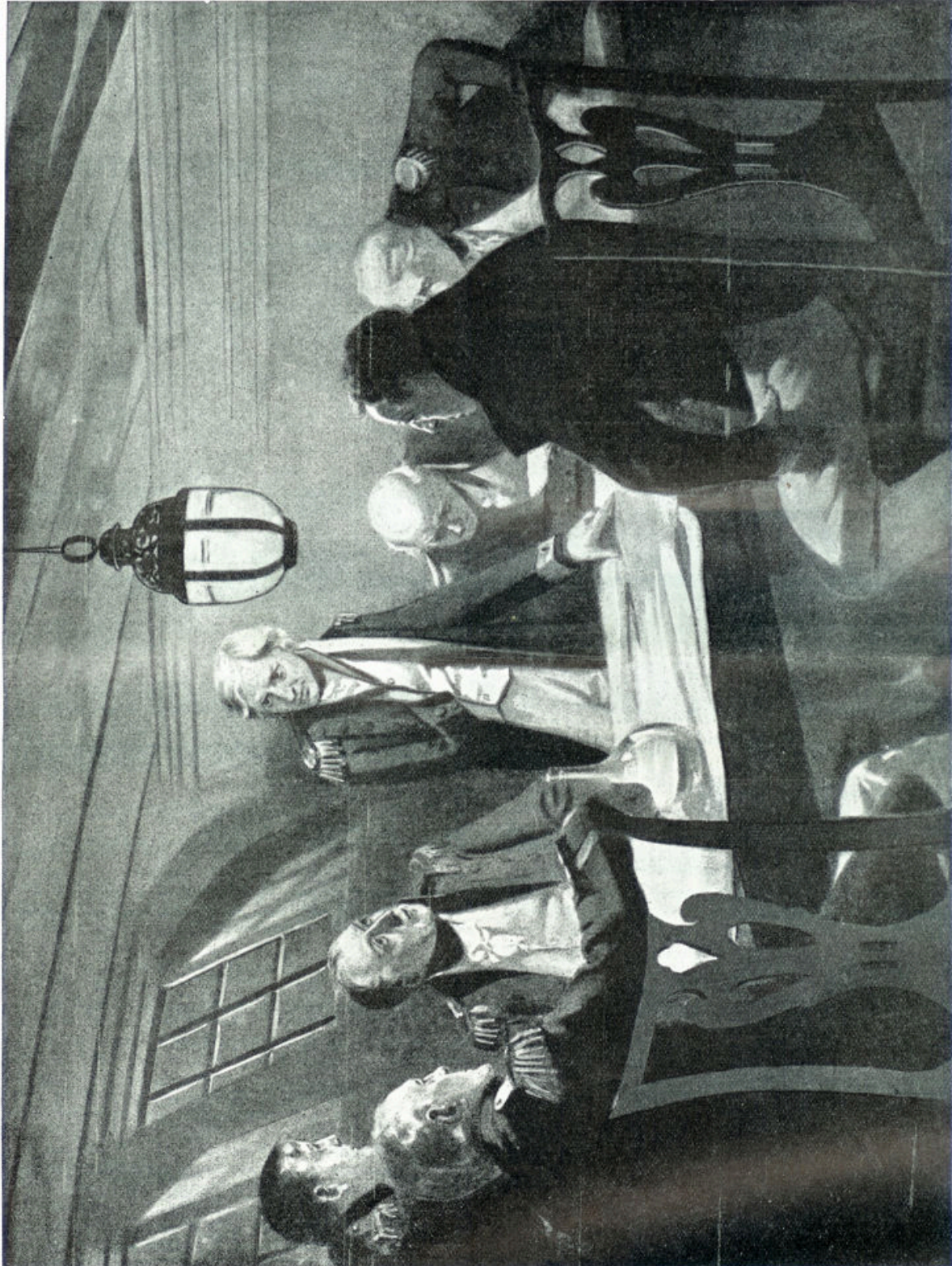
„Moge de groote God, dien ik aanbid, aan mijn vaderland en voor de welvaart van geheel Europa, een groote en roemrijke overwinning schenken, en moge geen wan-gedrag van iemand die bezoedelen en moge, na de overwinning, menschelijkheid de overheerschende trek op de Britsche vloot wezen.

„Persoonlijk vertrouw ik mijn leven toe aan Hem, die mij schiep; moge Zijn zegen rusten op mijn pogingen om mijn land trouw te dienen. Aan Hem geef ik mijzelf over en de rechtvaardige zaak, welke verdediging mij is opgedragen. Amen, amen, amen.”

Zoo vond hem een officier, die een dringend rapport kwam uitbrengen, en even later gingen de beide mannen naar het achterdek. De admiraal overzag de vloot en mompelde woorden, brokstukken van zinnen. Eindelijk had hij een groet voor zijn mannen opgesteld, en van het vlaggeschip werd geseind: „Engeland verwacht, dat ieder man zijn plicht zal doen.”

„Nu kan ik niets meer doen; wij moeten vertrouwen op den grooten Beschikker over alle gebeurtenissen en op het rechtvaardige van onze zaak,” zei Nelson.

Om half één kwam het schip onder vuur. Links en rechts

KRIJGSRAAD AAN DEN VOORAVOND VAN DEN SLAG

vielen dooden, maar de Victory wachtte op het juiste oogenblik, vóór ze haar eerste schot loste. Een half uur later had zij het Fransche admiraalsschip buiten gevecht gesteld.

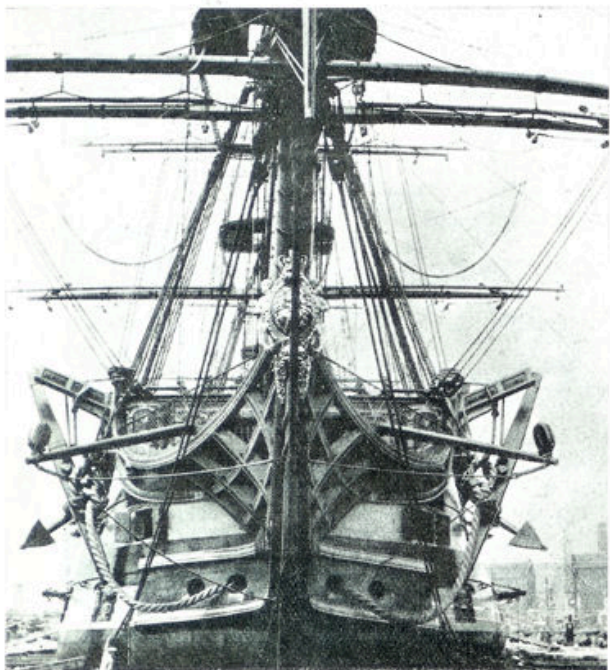
Over het dek heen en weer liepen Nelson en zijn vriend, kapitein Hardy. Juist op 't punt, om te keeren, merkte Hardy, dat hij alleen was. Hij keek om, en zag Nelson vallen.

„Ze hebben me eindelijk m'n vet gegeven! Door m'n ruggegraat hebben ze heengeschoten,” zei hij. Een kogel had zijn rechterschouder getroffen, de long doorboord, en was in den rug blijven zitten. Spoedig zou een inwendige verbloeding een eind aan zijn leven maken.

Terwijl Nelson naar beneden gedragen werd, bedekte hij zijn gezicht en ridderorden nog met een zakdoek, opdat in dit critieke moment van den strijd de bemanning niet ontmoedigd zou worden. Zeker was hij van zijn nabijen dood, en ook de dokter kon geen hoop geven. Aan hem kon men niets meer doen, dan hem zetten in een gemakkelijke houding, hem een verkoelenden dronk reiken.

Boven zijn hoofd ging de strijd voort. Tusschen de kantschoten door klonk herhaaldelijk gejuich. Intens leefde de admiraal mee: al waren de berichten over den strijd gunstig, nóg was hij niet voldaan en vond geen rust.

Wat gaat er door de ziel van een ijdel mensch, die sterfen moet op den dag van zijn grootste overwinning? Waarschijnlijk gaan Nelsons gedachten terug naar den slag bij den Nijl, die een keerpunt was in zijn leven. Overladen heeft men hem daarna met jaargelden, eere-titels en vorstelijke onderscheidingen, maar de glorie van den held heeft het geluk van den mensch verwoest. De wierook van afgodische vereering, hem in 't gezicht geblazen door een schoonen, behaagziken vrouwenmond, heeft zijn zinnen beneveld, zijn huwelijksgeluk

Het admiraalsschip „Victory,” zooals het thans nog te zien is in een droogdok te Portsmouth.

verteerd, zijn naam en nagedachtenis als mensch verduisterd.

Nelson, die er vroeger zoo trotsch op was, zich over geen enkele daad in zijn leven te schamen, heeft zijn vriend bedrogen en lady Hamilton haar ouden echtgenoot. De geniale held heeft zich door een vrouw met een donker verleden en een slechte reputatie als een schoothond laten leiden, tot spot van heel Europa. Zóó is de scherpziende en helder-denkende strateeg nog onder haar bekoring, dat ze hem een engel van goedheid en tegelijk een vrouw van zeldzame schranderheid lijkt; en in de laatste uren van zijn leven heeft hij een aanhangsel bij zijn testament gedictieerd, waarin hij Emma, lady Hamilton, en het meisje, waarvan hij en zij de ouders zijn, legateerde aan zijn koning en vaderland.

Gelukkig, dat de stervende man niet in de toekomst kan zien en dus niet weet, dat de Engelsche regeering straks over de verdiensten van lady Hamilton anders zal oordeelen dan haar vlootvoogd. Het gedrag van de vrouw zélf zal er de meeste schuld aan hebben, dat Nelsons legaat niet wordt aanvaard.

De stervende admiraal is een religieus mensch, en menigmaal diep onder den indruk gekomen van Gods almacht, die hij speurde in het woeste element, tegenover zijn eigen onvermogen. Maar het is iets anders, in het uur der overwinning den verren God te vereeren door het uitschrijven van een algemeenen dankdag, dan tegen een zondigen hartstocht te strijden, eigen wil te buigen, en in gehoorzaamheid, door een leven naar al Gods geboden, die dankbaarheid dagelijks met de daad te toonen. In dagen van voorspoed hun goden vereeren, kunnen de heidenen ook; voor het laatste is de genade van Christus noodig.

Nelson heeft het nog geweten, dat er een beslissende overwinning bevochten was.

Een enkel laat schot sloeg hier en daar nog een leven af. Heviger werden de pijnen: de scheepspredikant kwam en bad voor hem.

„Dominee, ik ben géén gróót zondaar geweest,” zegt de stervende.

Is het een vraag om instemming of tegenspraak? De zwakke kloep van een geweten, dat zóó geknauwd is door innerlijke conflicten en verleugende jaren, dat het niet zuiver meer reageert?

Geen groot zondaar, Nelson? Paulus dacht anders over zichzelf.

Vlak-bij is nu de dood.

„Goddank, ik heb mijn plicht gedaan,” waren de laatste woorden van den held, die hij telkens herhaalde, tot de spraak hem begaf.

Het is een zegen van God, om, als Nelson, zijn levens-taak te mogen voltooien, trouw en naar zijn beste kunnen. En toch klinkt in dien uitroep „ik heb mijn plicht gedaan” de stem van den hoogmoedigen, zelfvoldanen mensch, die niet voelt, dat hij ook over zijn beste daden de verzoening van Christus afsmeeken moet.

Paulus overzag op z'n ouden dag óók zijn leven en schreef over den goeden strijd, dien hij gestreden, en den loop, dien hij beëindigd had; om ten slotte te juichen: „Ik heb het geloof behouden.”

Een ander geloof dan in Gods almacht alleen.

G. KRAAN-VAN DEN BURG